

خدیجہ عَلَيْهَا السَّلَامُ بانوی بزرگ اسلام

حبیب اللہ فرحزاد

الْحَبِيبَةُ

فرحزاده حبیب الله. ۱۳۳۵ -
 خدیجه علیها السلام بانوی بزرگ اسلام/حبیب الله فرحزاده؛ تدوین و ویرایش اکبر اسدی.

مجموعه: ۱۳۹۹

۲۳۳ ص: ۲۱/۵x۱۴/۵ س.م.

ISBN : ۹۷۸-۶۰۰-۳۶۶-۲۰۴-۹

فایا

کتابنامه: ص. ۲۳۳-۲۱۴. همچنین به صورت زیرنویس.

خدیجه (س) بنت خویلد، ۶۸ - ۳ قبل از هجرت - سرگذشته

خدیجه (س) بنت خویلد، ۶۸ - ۳ قبل از هجرت - فضایل

زنان مقدس مسلمان

Muslim women saints

اسدی، اکبر، ۱۳۳۷ - گردآورنده، ویراستار

BP۳۶/۲

۲۹۷/۹۷۲۲

۶۱۰۴۸۴۲

خدیجه علیها السلام بانوی بزرگ اسلام

سیری کوتاه در زندگی حضرت خدیجه کبری علیها السلام

حبیب الله فرحزاده

تدوین و ویرایش: اکبر اسدی

انتشارات: طوبای محبت

تیراژ: ۵۰۰۰ نسخه

چاپخانه: سرور

نوبت چاپ: دوم ۱۳۹۹

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۶۶-۲۰۴-۹

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

نشانی: قم، بلوار سمیه، خیابان عباس آباد (شهیدین)، پلاک ۱۱۲
 ۰۹۱۲۲۵۳۴۹۶۷ ۰۹۱۲۶۵۱۴۳۳۹ ۰۲۵-۳۷۸۳۲۱۴۳ ۰۲۵-۳۷۷۴۰۰۶۶

مرکز توزیع بین المللی کتب و آثار اسلامی رسالت غدیر

www.tobaymohebat.ir

info@tobaymohebat.ir

 tobaymohebat

 tobaymohebat

فهرست مطالب

۱۵	فصل اول: پیش از ازدواج
۱۷	بستر تربیتی
۱۷	نیاکان
۱۸	خاندانی پاک و موحد
۲۰	آئین یکتاپرستی
۲۲	جلوه‌هایی از زندگی جاهلی
۲۲	۱. بت‌پرستی
۲۴	۲. زنده به گور کردن دختران
۲۵	۳. وضعیت اسفبار معیشت
۲۶	۴. موقعیت ناهنجار زن در نظام جاهلی
۲۷	ویژگی‌ها حضرت خدیجه <small>علیها السلام</small>
۲۷	عظمت خدیجه <small>علیها السلام</small> در جزیره العرب
۲۸	۱. آگاهی و خرد ورزی
۳۰	۲. شجاعت
۳۱	۳. مدیریت هوشمندانه
۳۳	۴. حمایت از کارگزاران

- ۳۴ _____ ۵. استقلال اقتصادی
- ۳۵ _____ ۶. کارآفرینی
- ۳۶ _____ ۷. پاکدامنی
- ۳۷ _____ ۸. رسیدگی به مستمندان
- ۳۸ _____ ۹. زیباترین رخسار
- ۴۰ _____ القاب
- ۴۰ _____ ۱. طاهره قریش
- ۴۱ _____ ۲. کبری
- ۴۱ _____ ۳. بزرگ بانوان
- ۴۱ _____ ۴. ملکه بطحا
- ۴۲ _____ ۵. مبارکه

فصل دوم: ازدواج با پیامبر _____ ۴۳

- ۴۵ _____ زمینه آشنایی
- ۴۵ _____ با کاروان قریش
- ۴۶ _____ بازگشت کاروان
- ۴۷ _____ مهر نبوت و مهر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
- ۴۸ _____ اشتیاق به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
- ۴۹ _____ پیشنهاد ازدواج
- ۵۱ _____ معیارهای خدیجه رضی الله عنها در انتخاب همسر
- ۵۳ _____ مراسم ازدواج

- ۵۳ _____ مجری خطبه عقد
- ۵۴ _____ مراسم عقد
- ۵۶ _____ نگاهی به سخنان ابوطالب رضی الله عنه
- ۵۸ _____ سخنان خدیجه رضی الله عنها در مراسم عقد
- ۵۹ _____ جشن ازدواج
- ۶۰ _____ تاریخ ازدواج
- ۶۲ _____ مهریه
- ۶۳ _____ پیرامون ازدواج
- ۶۳ _____ خواستگاران خدیجه رضی الله عنها
- ۶۴ _____ اعتراض زنان مکه و پاسخ خدیجه رضی الله عنها
- ۶۶ _____ سن حضرت خدیجه رضی الله عنها به هنگام ازدواج
- ۶۹ _____ پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم یگانه همسر خدیجه رضی الله عنها
- ۷۱ _____ خدیجه رضی الله عنها تنها همسر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
- ۷۳ _____ محبت دوسویه

۷۵ ----- فصل سوم: در دوران رسالت

- ۷۷ _____ در آستانه بعثت
- ۷۷ _____ یاور پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
- ۷۸ _____ عبادتگاه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
- ۸۰ _____ سرآغاز وحی
- ۸۲ _____ پس از بعثت

- ۱۴ _____ اسلام خدیجه رضی الله عنها
- ۱۴ _____ نخستین بانوی مسلمان
- ۱۸ _____ بیعت با پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و علی رضی الله عنه
- ۹۰ _____ افتخار امام حسین رضی الله عنه به خدیجه رضی الله عنها
- ۹۱ _____ نخستین نماز
- ۹۲ _____ اقامه نماز در مسجد الحرام
- ۹۴ _____ اسلام زید بن حارثه
- ۹۶ _____ علی و خدیجه رضی الله عنها
- ۹۶ _____ علی رضی الله عنه در خانه خدیجه رضی الله عنها
- ۹۷ _____ موقعیت علی رضی الله عنه نزد پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
- ۹۸ _____ نور چشم خدیجه رضی الله عنها
- ۹۹ _____ دست تقدیر
- ۱۰۰ _____ علی رضی الله عنه داماد حضرت خدیجه رضی الله عنها
- ۱۰۲ _____ خانه خدیجه رضی الله عنها
- ۱۰۲ _____ پیامبر در خانه خدیجه رضی الله عنها
- ۱۰۳ _____ فضیلت‌های پر شمار
- ۱۰۴ _____ سرنوشت خانه خدیجه رضی الله عنها
- ۱۰۶ _____ حمایت‌های همه‌جانبه
- ۱۰۷ _____ حمایت‌های مالی
- ۱۰۹ _____ بخشش اموال به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم

- ۱۱۰ _____ حمایت‌های معنوی
- ۱۱۲ _____ مایه آرامش پیامبر ﷺ
- ۱۱۳ _____ اسلام؛ سه سال در پنهانی
- ۱۱۴ _____ دعوت از خویشان
- ۱۱۷ _____ اعلام عمومی رسالت
- ۱۱۹ _____ ناپدید شدن علی علیه السلام
- ۱۲۱ _____ ثروت خدیجه علیها السلام و سادزستی پیامبر ﷺ
- ۱۲۲ _____ محاصره اقتصادی و اجتماعی
- ۱۲۳ _____ در شعب ابوطالب
- ۱۲۵ _____ سه سال در محاصره
- ۱۲۶ _____ پایان حضور در شعب
- ۱۲۸ _____ ایثار آخرین اموال
- ۱۳۰ _____ ولادت فاطمه علیها السلام
- ۱۳۰ _____ چهل روز کناره‌گیری از خدیجه علیها السلام
- ۱۳۱ _____ پس از چهل روز
- ۱۳۳ _____ شب ملاقات
- ۱۳۴ _____ مونس تنهایی مادر
- ۱۳۵ _____ هنگامه ولادت
- ۱۳۸ _____ فرزندان خدیجه علیها السلام
- ۱۳۸ _____ ۱. قاسم

۱۴۰. _____ ۲. عبد الله

۱۴۱. _____ ۳. فاطمه زهرا رضی الله عنها

۱۴۲. _____ ۴. زینب

۱۴۴. _____ چرا برای پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم پسری باقی نماند؟

۱۴۵. _____ فرزندآوری خدیجه رضی الله عنها

۱۴۶. _____ پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در مصیبت فرزندانش

۱۴۷. _____ فاطمه رضی الله عنها رمز جاودانگی اسلام

فصل چهارم: در سوگ خدیجه _____ ۱۴۹

۱۵۰. _____ غم هجران

۱۵۱. _____ نقش ماندگار خدیجه رضی الله عنها

۱۵۱. _____ در بستر بیماری

۱۵۲. _____ در آستانه ارتحال

۱۵۳. _____ وصیت‌های خدیجه رضی الله عنها

۱۵۵. _____ نگران فاطمه رضی الله عنها

۱۵۶. _____ غروب غمبار

۱۵۸. _____ دفن خدیجه رضی الله عنها

۱۵۹. _____ اندوه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در فراق خدیجه رضی الله عنها

۱۶۰. _____ کنار مزار خدیجه رضی الله عنها

۱۶۱. _____ اشعار امیرالمؤمنین علیه السلام در سوگ خدیجه رضی الله عنها

۱۶۲. _____ فاطمه رضی الله عنها پس از ارتحال مادر

۱۶۲ _____ جای خالی خدیجه عَلَيْهَا

۱۶۳ _____ مزار حضرت خدیجه عَلَيْهَا

فصل پنجم: فضائل حضرت خدیجه _____ ۱۶۶

۱۶۶ _____ حسن رفتار با پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

۱۶۸ _____ محبوب پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

۱۷۱ _____ الگوی زن مسلمان

۱۷۲ _____ پرورش فرزندان صالح

۱۷۴ _____ جایگاه بلند خدیجه عَلَيْهَا در پیشگاه خداوند

۱۷۶ _____ نیایش‌های خدیجه عَلَيْهَا

۱۷۷ _____ خدیجه عَلَيْهَا از برترین‌ها

۱۷۷ _____ ۱. برترین همسران پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

۱۷۷ _____ ۲. برترین زنان امت

۱۷۸ _____ ۳. برترین و با فضیلت‌ترین مادران مؤمنین

۱۷۸ _____ ۴. از برترین زنان بهشتی

۱۷۹ _____ ۵. از بهترین زنان جهان

۱۸۰ _____ نزول مائدهٔ آسمانی

۱۸۰ _____ گریهٔ رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ به یاد خدیجه عَلَيْهَا

۱۸۳ _____ خدیجه عَلَيْهَا از زنان کامل

۱۸۴ _____ ستایش خدیجه عَلَيْهَا

۱۸۴ _____ سرور زنان اهل بهشت

۱۸۵ _____ خدیجه علیها السلام از برگزیدگان _____

۱۸۵ _____ از پیشی گیرندگان و مقربان _____

۱۸۶ _____ اشتیاق بهشت به خدیجه علیها السلام _____

۱۸۶ _____ خدیجه علیها السلام از افتخارات امیرالمؤمنین علیه السلام _____

۱۸۷ _____ خدیجه علیها السلام مادر امامت _____

۱۸۹ _____ صدیقه امت _____

۱۸۹ _____ ایمان خدیجه علیها السلام _____

۱۹۰ _____ افتخار به خدیجه علیها السلام _____

۱۹۲ _____ یاد و نام خدیجه علیها السلام در کرمان _____

۱۹۳ _____ درود بر خدیجه علیها السلام _____

۱۹۴ _____ صلوات امام عسکری علیه السلام _____

۱۹۵ _____ کجاست پسر خدیجه علیها السلام و الامقام؟ _____

۱۹۵ _____ در بیان حضرت ابوطالب علیه السلام _____

۱۹۶ _____ اولیات حضرت خدیجه علیها السلام _____

۱۹۷ _____ به همراه فاطمه علیها السلام به سوی بهشت _____

۱۹۸ _____ شأن نزول برخی از آیات در باره خدیجه علیها السلام _____

۲۰۰ _____ فهرست آیات _____

۲۰۱ _____ فهرست روایات _____

۲۱۴ _____ منابع _____

به نام خدا

خدیجه عَلَيْهَا السَّلَامُ الگوی شایسته

از نظر اسلام در رسیدن به کمال جنسیت دخالتی ندارد و قرآن کریم می‌فرماید:

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً (نحل آیه ۹۷)

هرکسی از مرد یا زن کار شایسته انجام دهد و مومن باشد قطعاً او را با زندگی پاکیزه‌ای، حیات «حقیقی» می‌بخشیم.
و در کریمه‌ای دیگر فرمود:

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا

به یقین، مردان مسلمان و زنان مسلمان، مردان با ایمان و زنان با ایمان مردان مطیع فرمان خدا و زنان مطیع خدا، مردان راستگو و زنان راستگو. مردان صابر و زنان صابر، مردان با خشوع و زنان با خشوع، مردان انفاق کننده و زنان انفاق کننده، مردان روزه‌دار و زنان روزه دار. مردان پاکدامن و زنان پاکدامن و مردانی که بسیار به یاد خدا هستند و زنانی که بسیار یاد خدا کنند خداوند برای همه آنها مغفرت و پاداش عظیمی فراهم ساخته است.

در این دو آیه زنان و مردان را در نیل به ارزش‌ها و کمالات در کنار یکدیگر آورده است و در مسیر کمال تعداد فراوانی از مردان به قله کمال دست یافته‌اند ولی در جمعیت زنان فقط چهار نفر به قله رسیده‌اند که رسول گرامی اسلام در سخنی نورانی فرمود:

كَمُلَ مِنَ الرِّجَالِ كَثِيرٌ، وَلَمْ يَكْمُلْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا أَرْبَعٌ: أَسِيَّةُ بِنْتُ مُزَاحِمٍ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ، وَ مَرِيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ، وَ خَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ، وَ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ عَلَيْهَا السَّلَامُ (مجمع البيان جلد ۱۰ صفحه ۴۸۰)

از مردان شما زیادی به کمال رسیده‌اند اما از زنان تنها چهار زن به کمال

رسیدند: آسیه دختر مزاحم، همسر فرعون. مریم دختر عمران، خدیجه دختر خویله و فاطمه دختر محمد صلی الله علیه و آله.
 خدیجه رضی الله عنها زنی است که از کمالات فراوانی برخوردار بود که در صحیح بخاری آمده است:

كانت من احسن النساء جمالا و اكملهن عقلا و اتمهن رأيا (الجامع الصحيح بخاری ج ۲ ص ۴۹۲)

«خدیجه» از زنان زمان خودش زیباتر و عقل و درایتش کامل تر و رای و دیدگاهش تمام تر بود و خدیجه با اینکه از ویژگی های فراوانی از قبیل: عقل، جمال، درایت و ثروت و موقعیت بسیار خوبی برخوردار بود ولی هر چه داشت در طبق اخلاص گذاشت و به پای پیامبر صلی الله علیه و آله ریخت و جان و مال و عرض و ثروتش را در راه ترویج اسلام و حمایت از رسول اکرم صلی الله علیه و آله فدا کرد و پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله تا پایان عمر از او به خوبی یاد می کرد که در سخنی فرمود:

خَدِجَةٌ وَأَيْنَ مِثْلُ خَدِجَةَ صَدَّقْتَنِي حِينَ كَذَّبَنِي النَّاسُ وَوَأَزَّرْتَنِي عَلَى دِينِ اللَّهِ وَاعَانَتْنِي عَلَيْهِ بِمَا هَا إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ أَمَرَنِي أَنْ أُبَشِّرَ خَدِجَةَ بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنَ الزُّمُرِ لَا صَحْبَ فِيهِ وَلَا نَصَبَ؛

خدیجه و کجاست مثل خدیجه؟ زمانی که مردم تکذیب کردند او مرا تصدیق کرد. بر دین خدا یاریم کرد و با مالش به کمکم شتافت. خدا به من فرمان داد تا او را به قصری زمردین در بهشت که سختی و محنتی در آن نیست بشارت دهم. (سفینه البحار، جلد ۱ صفحه ۳۸۰)

و خدیجه رضی الله عنها الگویی است کامل و ارزشمند در دفاع از دین، اسلام پیامبر صلی الله علیه و آله و ارزش ها که می توان به سیره ارزشمند آن بانوی بزرگ تاسی جست و زندگی را سرمشق زندگی قرار داد.

که خوشبختانه باتلاش های ارزشمند حضرت حجة الاسلام والمسلمین فرحزاد فراهایی از زندگی درس آموز آن بانوی نمونه بخوبی تدوین تا مورد بهره برداری قرار گرفته و تابلویی زیبا باشد روبروی همگان تا او را مقتدای خویش قرار داده و در زندگی سرمشق خود نمایند.

پیشگفتار

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و صلى الله على سيدنا محمد و آله الطاهرين

خدای بزرگ را بر همه نعمت‌ها، به ویژه نعمت محبت و ولایت چهارده معصوم عليهم السلام سپاس می‌گوییم و از درگاه با عظمتش می‌خواهیم که ما را قدردان نعمت‌هایش قرار دهد!

از شخصیت‌های کم‌نظیری که در جامعه ایمانی ما کمتر از او یاد می‌شود و حق بزرگی بر همه ما دارد و در ادای حقش بسیار کوتاهی شده است، بانوی بزرگ اسلام، مادر اهل ایمان، ام‌المؤمنین، حضرت خدیجه کبری عليها السلام است.

نخستین بانویی که به پیامبر اسلام ایمان آورد و همواره او را تأیید و تصدیق کرد و مایه آرامش خاطر و تسکین قلب او بود و در ترویج و تحقق آیین توحیدی اسلام مشارکتی فعال داشت.

بانویی که همه اموال و دارایی، و بلکه هستی خود را کریمانه در راه خدا و آرمان‌های رسول خدا صلى الله عليه وآله بذل نمود.

بانویی که خدای تعالی به خاطر وجود او بر فرشتگانش مباحثات می‌کند و بارها بر او تحیت و سلام می‌فرستد.

بانویی که پیامبر اکرم صلى الله عليه وآله او را محبوب خود می‌شمارد و به او عشق می‌ورزد و پس از ارتحالش پیوسته از او یاد می‌کند و او را می‌ستاید و در فراقش اشک می‌ریزد و می‌فرماید: «خَدِيجَةٌ وَأَيْنَ مِثْلَ خَدِيجَةَ خَدِيجَةَ! و کجاست مثل خدیجه!؟»

بانویی که آن‌قدر شایستگی دارد که فرزندی در دامان خود پرورش دهد که امامان

و رهبران این امت از او به وجود آیند و مایهٔ فخر و مباهات ائمه علیهم السلام باشد.

دریای ژرف و بیکران عظمت این بانوی آسمانی فراتر از آن است که در فهم و بیان قاصر ما زمینیان بگنجد و در وصف آید، لکن از آنجا که نام و یاد این بانو، خاطر سرور عالمیان، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و حضرت زهرا علیها السلام و امامان معصوم علیهم السلام را بسیار خرسند و مسرور می‌سازد، بر آن شدم که به اتفاق برخی از دوستان، به عنوان عرض ادب به ساحت مقدس مادر عزیز و بزرگوارمان، گوشه‌ای از زندگی و فضائل آن حضرت را بر اساس روایات و تاریخ تدوین و به دوستان ارادتمند اهل بیت علیهم السلام تقدیم کنیم. باشد که مشمول دعای حضرات معصومین علیهم السلام قرار گیریم و به شفاعتشان عاقبت به خیر گردیم.

لازم به ذکر است که این کتاب با استفاده از «دانشنامهٔ حضرت خدیجه علیها السلام» نگاشته شده است. از این رو در همین جا زحمات همهٔ نویسندگان این مجموعهٔ سه جلدی را که به اهتمام «همایش صدف کوثر» منتشر شده است ارج می‌نهم و برای آنان توفیقات روزافزون آرزو می‌کنم.

در پایان بر خود لازم می‌دانم که از همهٔ کسانی که در پدید آوردن این اثر ما را یاری دادند، به ویژه برادر عزیزم جناب آقای اسدی که تدوین و ویرایش آن را بر عهده داشتند و همچنین مؤسسهٔ خیریهٔ حضرت خدیجه علیها السلام که مسئولیت چاپ و نشر آن را پذیرفتند، صمیمانه تشکر نمایم.

از خدای متعال برای همهٔ خوانندگان عزیز توفیق طاعت و معرفت می‌طلبم و همگان را به مطالعه و نشر این اثر توصیه می‌کنم. به امید آن که نام و یاد حضرت خدیجه علیها السلام در سراسر عالم فراگیر شود؛ به یاری حق!

حبیب الله فرحزاد / ۲۷ جمادی الاولی ۱۴۴۱